

Två sidor av en profil

Foto: Magnus Skoglöf

Den 1 juli 1994 blir generallöjtnant OWE WIKTORIN Sveriges nye överbefälhavare. Fram till dess var han militärbefälhavare i Södra militärområdet.

Owe Wiktorin föddes 1940. Han tog studentexamen 1961 i Motala. Han sökte till Flygvapnet, antogs och blev fänrik 1964. Karriären fortsatte och 1986 nådde Wiktorin utnämningen till generalmajor, 1991 till generallöjtnant. Han är ledamot av Kungl Krigsvetenskapsakademien.

Owe Wiktorin är gift med Cajs. De har två vuxna söner, Martin & Björn.

Fredagen den 1 juli anno 1994 har Wiktorin kommit så högt någon militär kan komma. I karriären. Då blir Wiktorin den andre icke tillhörande Armén som blir ÖB. Den förste var Torsten Rapp, även han hämtad från Flygvapnet. Året var 1961.

I tider då luftförsvaret prioriteras hos statsmakterna känns valet av nya ÖB som logiskt. Owe Wiktorin och hans nya försvarsmakt går en tuff framtid till mötes i en värld som karaktäriseras av osäkerhet. ■

För att ge läsekretsen en vidare syn på vår nye ÖB, har FlygvapenNytt utverkat två olika intervjuer med Owe Wiktorin – en profil i nationens intresse.

Red

DEL 1:

Av Ellinor Bollman

Det är sent 40-tal. På en badholme vid Vättern ligger en pojke på stranden. Ett brummande motorljud får honom att titta upp mot himlen. Under ett kort ögonblick fångas hans blick av en annans – en pilots. På låg höjd över vattnet dånar ett flygplan, ett av Flygvapnets många B 17. Piloten bakom spakarna tittar ner och möter den lille pojkens blick. Under ett ögonblick av intensiv beundran formas pojkens framtidsdrömmar.

– Jag blev djupt imponerad, säger Owe Wiktorin och ler åt minnet.

I dag är han en stor man både till sin resliga gestalt och i den position han befäst i försvaret och i samhället.

● ● Jag träffar generallöjtnanten och militärbefälhavaren på hans arbetsplats vid södra militärområdesstaben i Kristianstad. Det är ett tjänsterum under uppbrott. Men de gedigna möblerna och de vackra mattorna förmed-

Så högt man

Tjänstgöring och utbildning:

Krigsflygskolan	1961-62
Kadettskola	1963-64
F 7 Såtenäs, attackpilot	1964-69
F 7 Såtenäs, divisionschef attackdivision	1969-71
Militärhögskolans högre kurs	1971-73
Försvarsstabens planeringsav- delning	1973-79
USAF Air Command and Staff College, Montgomery Alabama, USA	1979-80
Chef för försvarsstabens planeringsavdelning	1980-83
F 4 Frösön, stf sektorflottilj- chef	1983-84
Chef för flygstabens sektion 1	1984-86
Chef för försvarsstabens planeringsledning samt stf chef för försvarsstaben	1986-91
Chef för försvarsstaben	1991-92
Militärbefälhavare för södra militärområdet	1992-94
Överbefälhavare	1994-

Owe Wiktorin – vår nye ÖB

Foto: Christer Jansson

lar en motsatt känsla – en känsla av kontinuitet och stabilitet. Owe Wiktorin kommer att verka ytterligare en kort tid på befattningen som militärbefälhavare. Den första juli tillträder han formellt den högsta tjänsten en militär kan nå. Överbefälhavare med ansvar för hela Sveriges försvar.

Owe Wiktorin tar över en försvarsmakt under stor förändring. En uppgift som innebär ett smalare försvar, där 110 myndigheter samordnas till en

enda med styrning från högkvarteret i Stockholm. En centralisering i VI 90-ansans decentralisering.

– Det är fullständigt nödvändigt att vi utåt upplevs som en samlad myndighet, säger Wiktorin. Det är i detta sammanhang en del av oss får "kalla fötter".

Skall försvarsgrenarnas karaktärer suddas ut? Är alla kort och

gott anställda vid Försvarsmakten?

– Nej! säger Wiktorin. Det finns inget skäl att ta ifrån någon sin identitet i en försvarsgren, tvärtom är det viktigt att känna sitt ursprung, säger han.

Wiktorin konstaterar, att den moderna krigföringen har fått en ny dimension där ett snabbriktigt försvar är avgörande vid ett eventuellt hot. För ►

kan komma

att få ett mer flexibelt och snabbare försvar var det nödvändigt att satsa på teknisk utveckling kombinerat med bra utbildning. Beslutet att satsa på kvalitet istället för kvantitet – ett personellt minskat försvar med hög teknisk kompetens – blev framtidsmedicinen. I strategin ligger också ett organisatorisk samarbete över försvarsgrensgränserna. Inte bara av ekonomiska skäl utan också för att bättre utnyttja varandras kompetens.

– Till exempel får vi ett vassare försvar om försvarsmedlen väljs utifrån vad situationen kräver. Inte utifrån vilka medel en försvarsgren förfogar över, säger Owe Wiktorin.

Och han kan försvarets samlade medel. Hans kompetens är bred även när det gäller Armén och Marinen. Arméchefen Åke SAGRÉN ger Owe

Flera av Owe Wiktorins kolleger säger, att han har lätt för att anpassa sig och få gehör för sina idéer på alla nivåer i organisationen. Och själv vill han arbeta för att ge varje individ ett större ansvar. Owe Wiktorin drar parallellen mellan försvarets nya struktur och det romerska rikets storhet.

– I det romerska riket utbildades krigarna under så lång tid, att man var helt säker på att de förstod "själen" i det romerska rikets existens och tillvaro. När man sedan såg dammet lägga sig på vägen efter riddarna fanns ingen återvändo. Man litade på att var och en var införstådd med vad som gällde och hur de skulle agera vid ett hot, berättar Owe Wiktorin.

Hur skall då försvarsgrenarna

– Vi måste dock komma ihåg att försvarsgrenarna är som avdelningar i en stor organisation. Därför är det viktigt, att de stora frågorna som samhället vill ha svar på hanteras av Försvarsmakten.

● ● Vår blivande ÖB ger ett mycket tryggt och samlat intryck. Hans blick är knivskarp och allt han säger verkar plötsligt solklart. När jag senare pratar med några av hans kolleger inom försvaret, får jag bekräftelse på att det är just denna trygga, självklara inställning som kommer av hans snabba analysförmåga, som gör Owe Wiktorin till den självskrivna ledare han alltid har varit.

Överstelöjtnant **Lars Eriksson** vid flygvapenledningen säger:

**"F-n
vad skönt
att få
vara
med om
efter-
snacket ..."**

Foto: Gösta Bolander

Wiktorin högsta betyg när det gäller hans sätt att driva Arméns frågor och säger:

– Owe Wiktorin har en objektiv helhetssyn. Som militärbefälhavare har han bland annat drivit frågan om anskaffning av nya stridsvagnar på ett sätt som stämmer helt överens med Arméns egen inriktning.

● ● Den förändrade strukturen ger en plattare organisation som innebär att överbefälhavaren får ett än tyngre ansvar. Men vår nyutnämnde ÖB har en demokratisk inställning till ledarrollen. Han framhåller medarbetarnas inflytande och ansvar som avgörande för framgång. Alla i organisationen måste ha samma mål och sträva i samma riktning.

behålla sin identitet? undrar jag.

– Förutom att som hittills utveckla sin egen taktik och svara för sin egen utbildning, ska försvarsgrenarna fortsätta profilera sig, var och en med sin kompetens och särprägel, säger Owe Wiktorin och ger ett exempel.

– Arméns musikpluton är mycket känd och uppskattad som just Arméns musikpluton. I egenskap av duktiga musiker marknadsför de Armén. Ingen skulle tjäna på att döpa om den till Försvarets musikpluton!, säger han och slår ut sina långa armar i en uppgiven gest som betonar att han egentligen tycker att det är en befängd tanke att likrikta försvarsgrenarnas specifika profiler. Han tillägger:

– Jag lärde känna Owe på krigsflygskolan i Ljungbyhed på 60-talet. Redan då präglade han kamratgruppen. Hans ord vägde alltid tyngst utan att varken han eller vi andra egentligen förstod det, säger Lars Eriksson.

Major **Håkan Högstadius**, numera vid Högkvarterets informationsavdelning, flög både Lansén och Viggen tillsammans med Owe Wiktorin på 60- och 70-talen. Även han ger exempel på Wiktorins karaktäristiska Trygg och Säker. Högstadius berättar om tiden vid F 6:

– När Owe flög först var vi alltid trygga och kunde koncentrera oss på själva flygningen, oavsett låg höjd, dåligt väder och mörker, säger Håkan Högstadius och fortsätter:

– Under "Lansen-tiden" var flygandet många gånger ett vågspel mellan liv och död. I mitten på 60-talet deltog Owe och jag i en dramatisk flygövning. Vädret var dåligt och vi övade på låg höjd över Västerhavet. Flera incidenter inträffade, berättar Håkan Högstadius.

När övningen var slut, sammanstrålade återstoden av gänget på mässen.

– Med en öl i handen var Owe den förste att fälla en kommentar, berättar Håkan Högstadius och citerar Owe Wiktorin:

– F-n vad skönt att få vara med om eftersnacket – att få analysera och kritisera de egna övningsresultaten.

● ● För att inte släppa diskussionen om likriktningen inom försvaret tar jag upp tråden om försvarets fyra tidskrif-

insupa atmosfären i generalens rum. Forcerat får jag runt med blicken. Flygplansmodeller pryder i bokhyllan bakom hans rygg; JAS 39 Gripen och en SAAB 340 med ryggåsradar finns i bordsformat. Som barn byggde han åtskilliga modellplan med drömmen att en gång få flyga dem, då i skala 1:1.

Vilket flygplan var det första Du flög? undrar jag.

Generalen fyller på våra kaffekoppar, återvänder till skinnfåtöljen och svarar:

– Det var en Sea Bee, ett civilt anfielplan som kom till hemstan Askersund vid flera tillfällen. Jag tjuvade på mamma och pappa i flera veckor och

ovanligt förskonad från flyttningar runt land och rike. Väl tillbaka i Sverige 1980 fick han tjänsten som chef på den gamla arbetsplatsen vid Försvarsstaben för att några år senare bli flottiljchef vid F 4, Frösön. Under hela sin yrkeskarriär har Owe Wiktorin varit aktiv som flygförare. Han har alltid hängt med i utvecklingen av nya system och prioriterat flygpassen högt. I dag gör han flygtjänst vid första divisionen, Qvintus Röd på F 17.

Major Bertil Kersmark, numera chef för Qvintus Röd, erinrar sig en händelse på 80-talets mitt:

– Jag var med och flög in Owe på JA 37. Han var mycket skicklig och smälte genast in i gänget på divisionen. Men jag minns att han inte klarade av att fylla i tjänstgöringslistorna. Så där satt han, överstelöjtnanten, som vilken kadett som helst och fick hjälp av våra fänrikar, berättar Kersmark och myser åt minnet.

Efter flottiljåren 1984 återvände Owe Wiktorin till Stockholm och klättrade ytterligare några pinnhål på karriärstegen. Till förmån för arbetet som militärbefälhavare för södra militärområdet lämnade han arbetet som chef för försvarsstaben 1992.

Men fanns det aldrig några andra yrkesdrömmar?

– Nej, säger han, jag ville hela tiden bli flygare. Men om det inte skulle vara möjligt, så hade jag ändå en reservplan, att bli läkare, säger han beslutsamt.

Owe Wiktorins målinriktning har sannolikt lett till hans stora yrkesframgångar. Själv förnekar han bestämt att karriären i sig varit hans mål. Tvärtom har karriären kommit som en följd av hans strävan att lyckas i yrket. Andra har burit fram stegen.

Håkan Högstadius bekräftar:

– Owe har aldrig bett om att få bli något. Andra har bett honom, säger han och skrattar.

● ● Det knackar på generalens dörr.

– Er transport är här!

Owe Wiktorin reser sig i sin fulla längd, kliver med långa bestämda steg mot nästa mål.

Generallöjtnant Owe Wiktorin har kommit så högt man kan komma. Det finns inga pinnhål kvar, tänker jag och betraktar ryggen av en egentligen helt vanlig man som aldrig bad om någonting och ändå fick den största makt en militär kan få.

Högkvarteret nästa. Den 1 juli detta år, 1994, tar general Wiktorin befälet. 1961 gjorde en annan flygare exakt det samma. Torsten Rapp var hans namn. Även han med ett F 17-förflutet. ■ ►

Vår nye "flygarÖB" här med föregångaren av år 1961, Torsten Rapp

Foto: Gösta Bolander

ter. Var och en har ju sin speciella särprägel och målgrupp.

Kommer det att finnas utrymme för dessa fyra i framtiden eller skall de gå upp i en enda försvarstidskrift?

Vår tillträdande ÖB ser åter förvånad ut och säger:

– Självfallet måste varje försvarsgren ha kvar sin tidskrift för att driva just sina frågor. FlygvapenNytt till exempel har sin speciella attraktionskraft och publik. Det finns ingen anledning att likrikta informationen, säger Owe Wiktorin och sneglar ännu en gång på det stora vägguret.

Hans tidsschema är naturligtvis pressat. Jag får plötsligt bråttom att

lyckades till slut få mig en flygtur, berättar Owe Wiktorin med en glimt av nostalgi.

● ● Efter den flygturen kom han för alltid att fastna i luften. Direkt efter studentexamen i Motala 1961 gick Owe Wiktorin en spikrak flygkarriär till mötes. Han placerades vid attackflyget och flyttade till F 7, där han så småningom blev divisionschef. Han stannade i Såtenäs i sju år. 1971 gick flytten till Stockholm och utbildning vid militärhögskolan. Direkt därefter tjänstgöring vid flygstabens planeeringsavdelning.

Så var det dags för utbildning igen, men denna gång i USA, vid Air Command and Staff College i Alabama. Owe Wiktorin säger själv att han varit

ÖB med flykt, flyt och fötterna på jorden

OWE WIKTORIN

Hur ser Du på behovet av ett starkt svenskt försvar i dag och i morgon?

– När Berlinmuren föll 1989, Warszawa-pakten upplöstes och Sovjetunionen kollapsade infann sig en känsla av upprymdhet. Den tusenåriga freden skulle vara här. Det höjdes också röster om att det svenska försvaret skulle läggas ner. Något försvar behövdes inte längre. Men verkligheten korrigerade bilden och lyckokänslan bröts tyvärr dramatiskt och radikalt.

– Jag kan inte se att den säkerhetspolitiska situationen, som vi nu upplever den, drastiskt skulle kunna förändra vårt behov av ett försvar. Vi måste ha ett försvar, som kan klara av ett väpnat angrepp även i framtiden. Det finns hos mig ingen som helst tvekan om att det alltjämt behövs ett starkt svenskt försvar.

– Den enda utveckling i Europa, som på allvar kan mildra kraven på ett svenskt militärt försvar, är det enade eller åtminstone mycket nära samarbetsande Europa "från Atlanten till Ural". Ett sådant Europa förefaller emellertid avlägset som läget ser ut i dag. Övriga alternativ alltifrån ett västeuropeiskt EU, eventuellt med inslag

från Östeuropa, till det historiskt sett vanligaste Europa – det mångfaldiga för att inte säga splittrade Europa – kräver att Sverige har ett militärt försvar.

Hur skall det svenska försvaret se ut i framtiden?

– Låt mig svara så här. Det kommer att finnas två grundläggande krav på det. Det ska vid behov kunna försvara Sverige. Det är det viktigaste kravet. Det ska vid behov också kunna bidra på ett bra sätt vid FN:s, eventuellt EU:s, fredsskapande/fredsbevarande insatser. Men detta är inget nytt. Nyheterna ligger på ett annat plan. Stormakternas strategiska och operativa doktriner undergår för närvarande djupgående förändringar. Det är det ena.

– Det andra är den mycket snabba militärtekniska utveckling, som äger rum i dag. Egentligen skulle den nämnas först, eftersom det är här som vi återfinner incitamenten för doktrinförändringarna.

– Det som är viktigt, och som har markerats i försvarsbeslutet 1992, är att vi håller kvaliteten uppe i försvaret.

När jag säger kvalitet, tänker kanske många på materiell kvalitet, t ex högprestanda flygplan och dito stridsvagnar. Den materiella kvaliteten är viktig. Minst lika viktig är emellertid den *personella kvaliteten*. Vi har och vi måste också i fortsättningen ha en god officerskår, som är kompetent och som på ett kvalificerat sätt kan leda de värnpliktiga och ge dem en bra utbildning.

Hur ser Du på begreppet mindre men vassare?

– Med teknikens hjälp ökar förbandens slagstyrka och med de nya ledningssystemen får vi ett effektivare utnyttjande av förbanden. Med automatiken avlastas beslutsfattaren från en mängd kanske triviala faktorer men samtidigt lyfts beslutsfattandet upp till högre kvalitetsnivåer. Jämför t ex med stridsflygarens situation. Det har blivit enklare att flyga själva plattformen, men den taktiska situationen har komplicerats.

– De nya vapnen, flygstridskrafterna, sensorerna, ledningssystemen och telekrigföringen skapar förutsättningar för ett mer dynamiskt stridsfält. För-

Av Lars Christoffenson

loppen blir snabbare och intensivare. Verksamheten kännetecknas också av att de stridande enheterna blir mindre och att alltmer kvalificerade beslut tas på allt lägre nivåer. Ledningssystemen och informationsteknologin får därmed en ökad betydelse.

– Stridsmiljön (stridsrymden) kommer att bli mycket komplex och svårhanterlig. Den kommer att kräva stor del av aktörernas uppmärksamhet, vilket innebär att de egna systemen, vapenplattformarna m m måste fungera effektivt samtidigt som de inte får belasta operatören mer än absolut nödvändigt. Allt detta ställer stora krav på bl a utbildning, uppdragsplaneringssystem och väl genomförd mänskliga-maskin anpassning. Vad vi bevitnar är ett genombrott för *ett nytt slags krigföring*. Ett mindre försvar kan alltså innebära ett starkare försvar och det blir *definitivt kunskapsintensivare*.

– Med flygstridskrafternas utveckling och mognad har man öppnat en *tredje dimension* i krigföringen. Med tidigare stridsmedel slog man sig fram över terrängen till de områden som man bedömde som centrala för att besegra motståndaren. I dag går det att flyga in mekaniserade förband till stridsområdet. Nu har vi med flyg-

stridskrafterna och informationsteknologin mycket rörliga förband som kan sättas in var och när man vill. Samtidigt har de markbundna förbandens rörlighet ökat i stor utsträckning.

– En viktig faktor tekniken lyfter fram är bättre möjligheter till samverkan mellan land-, sjö- och flygstridskrafter, när läget så kräver. Det moderna krigets natur kräver att man strider som *ett lag*. Detta betyder inte att alla stridskrafter skall vara lika representerade i varje operation. Befälhavare väljer styrkor från armé, marin och flygvapen efter vad som i varje speciell situation bedöms nödvändigt och som finns till förfogande. Härmed kan en försvarsmakt vid behov och efter lämpliga förberedelser rikta en överväldigande kraft från styrkor med olika förmågor och från olika riktningar för att chocka, avbryta och nedkämpa motståndaren.

– Hur möter då en försvarare ledningskrigföring och hur motverkar man att motståndaren får informationsherravälde? En *långt driven delegering* kopplad med så säkra och redundanta informationssystem som möjligt är en del av lösningen. En annan kan vara att sträva mot en *nätverksliknande organisation*. Vi måste

också själva ta alla möjligheter att efter förmåga angripa motståndarens ledningssystem.

– Man måste också träna staber och befälhavare att fatta beslut på osäker information. Människan är fortfarande den viktigaste delen i ledningssystemet.

Försvaret är på väg in i en mindre men vassare organisation. Hur skall denna omvandlingsprocess gå till?

– Det handlar om att lära sig förstå förändringens natur. Det finns en rad faktorer som påverkar sättet att genomföra militära operationer. De är inte alltid sinsemellan oberoende utan de kan influera varandra på olika sätt. En sådan faktor är teknikutvecklingen. Militära praktiker och teoretiker hävdar att ny teknik på ett omfattande och genomgripande sätt omformat och kommer än mer att omforma krigskonsten. Den nya tekniken inte bara förändrar taktiken, den kräver, tycks det, *ett nytt sätt att tänka*. Samtidigt pågår en teknikutveckling som gör det svårare att i en framtid upptäcka mål (t ex "smygteknik"). Stridsmiljön kommer sannolikt att bli nära ►

nog tyst vad gäller nyttoinformation och oerhört brusig vad gäller störningar och motmedel.

– Förmodligen kommer den nya tekniken många gånger att förutsätta helt nya arbetsuppgifter eller yrken för att överhuvudtaget kunna fungera. *Kravet på systemkunnande* kommer i många fall att öka. Teknikutvecklingen, främst genom datorutvecklingen och tillämpningen av informationsteknologin kommer att förändra arbets- och utbildningssituationen.

– För att tränga in i allt detta krävs information, utbildning och en ständigt pågående diskussion med alla medarbetare i Försvarsmakten engagerade/delaktiga. Vi har ett av verktygen i dokumentet VI 90. Jag tror också att våra försvarsgrenstidskrifter här har en utomordentlig viktig roll att fylla.

Försvaret börjar alltmer att likna ett kunskapsföretag. Hur ser Du på detta?

– Låt oss från början slå fast, att Försvarsmaktens verksamhet blir alltmer kunskapsintensiv. Detta berör alla, militärer och civila, värnpliktiga och den högste befälhavaren. Omvandlingen mot kunskapsföretagets sätt att vara och fungera tillhör en av de stora utmaningarna vi står inför.

– Låt mig göra en jämförelse. En marknad var förr en plats där människor möttes för att sälja sina varor, en plats där vägarna korsades. Men marknader är inte längre platser, marknader är nätverk där aktörerna kan vara placerade var som helst på jorden bara de har tillgång till en dator och ett telenät. När en marknad blir ett nätverk förvandlas den från att ha varit en plats till att bli en arena. Antalet möjliga aktörer ökar dramatiskt. Med nätverksstrukturen organiseras och fungerar marknaderna på ett fundamentalt nytt sätt. Datortekniken, som är de nya marknadernas förutsättning, blir också villkoret för att de överhuvudtaget går att hantera och fås att fungera. Snabbhet och tillgänglighet är två nyckelord som gör att gamla begrepp som rum och tid får ny innebörd. På liknande sätt är det med försvaret.

– Framtidens krig kommer att som ett viktigt inslag ha *kampen om information*. Det gäller att försvåra för motståndaren att få och ge rätt information. Samtidigt måste man säkerställa den egna sidans förmåga. Ledningskriget har blivit ett faktum. Den som har bäst information om läget kan agera snabbare än motståndaren och göra hans ledning inaktuell. Men det gäller också att sova information. För mycket information kan bli det godas fiende.

Det här var mycket om teknik och taktik. Hur kommer människan in?

– På flera olika plan. Människan behövs för att hantera all teknik och genomföra verksamheten redan på det plan då all teknik fungerar och då motståndaren uppträder på förväntat sätt. Detta idealtillstånd är troligen inte för handen särskilt länge, i var fall inte mot kompetenta motståndare. Då behövs människan för att anpassa teknikanvändningen och verksamheten till det faktiska läget.

– När det gäller tekniken kan visserligen en hel del reservmoder byggas in i vapnen och deras stödsystem. Men allt går inte att förutse. Väl utbildade människor har hittills visat sig

talat om. Andra faktorer är det fragmentiserade stridsfältet, manöverkriget och de korta tidsförlöppen. Samverkan mellan olika typer av stridskrafter är här det centrala. Armé-, marin- och flygstridskrafter måste kunna verka tillsammans. Med rätt utformad ledningsorganisation kan man också välja ut rätt stridsmedel för varje situation.

– Vi kan inte heller ha en särskild organisation för fredsverksamheten.

– Det är nödvändigt att hålla en hög kvalitet i organisationen både på den materiella och den personella sidan. Den omvandling som försvaret nu genomgår strävar mot detta och sker inom ramen för i stort oförändrad ekonomi. Inom den oförändrade ekonomin lägger vi ner ungefär en tredjedel

Foto: Gösta Bolander

Det vänliga samspelet.

vara oöverträffade när det gäller att snabbt anpassa teknikanvändning och verksamhet till oväntade lägen. Det gäller på alla nivåer alltifrån gruppchefen och hans mannar på marken och den enskilde piloten i luften till den taktiske eller operativa chefen som svarar för de storskaliga sammanhangen.

Försvarsmakten blir EN enda myndighet. Varför denna sammanslagning?

– En del ser den här sammanslagningen som enbart en rationaliseringsåtgärd. Men det är mer än så. Det är inte heller ett utanverk som ska tvinga in oss i en enda mall. Jag har uppfattningen, att sammanslagningen är en *nödvändighet för att nå optimal effektivitet*. En bidragande faktor är just den militärtekniska utvecklingen vi

av krigsorganisationen. Vi slår samman, flyttar eller lägger ner förband. Vi ändrar principerna för allmän värnplikt och vi reducerar administrationen. Men detta mindre försvar kommer att bli vassare och effektivare. Vi skulle inte genomföra allt detta om vi inte trodde att vi skulle få ett bättre försvar. Vi bygger upp snarare än vi river.

– Den diskussion vi skulle kunna föra är om vi har gått tillräckligt långt, gått för mjukt fram eller skulle ha stoppat en bit tidigare. Balansgången kan man diskutera – var ribban ska ligga – men att det är rätt kurs råder det ingen tvekan om.

– På det här området känner jag att vi går åt rätt håll och att *många länder kommer att se oss som ett exempel* eller en *förebild värd att följa*. 110 myndigheter ska slås samman och bli EN myndighet. Jag vet att det finns

olika kulturer i de här myndigheterna, även om man inte ska dramatisera skillnaderna. ÖB är myndighetschefen för Försvarmakten. Hans roll i det framtida arbetet blir att få alla medarbetare att marschera i samma riktning mot ett gemensamt mål och att få alla att känna sig medengagerade i att nå just det här målet. Jag utgår ifrån att alla är lojala och arbetar mot samma mål till dess motsatsen är bevisad. Det vill säga jag vill arbeta med förtroende i organisationen.

Vad händer med försvarsgrensidentiteten? Skall vi låta den försvinna?

– Det vore ett misstag. Att man är en Försvarmakt i första hand är

en naturlig del, måste *processen få verka*. Men några större barriärer ser jag inte.

Hur ser du på värnplikten i framtiden?

– Jag har djup tilltro till den allmänna värnplikten. Om vi gick ifrån värnplikssystemet skulle vi få en kvalitets-sänkning. Ibland klagas det på det svenska skolsystemet. Men då jag kommer ut på förband och träffar värnpliktiga, blir jag glad och fylls av förtrostan om framtiden. Det är högt kvalificerade pojkar och flickor jag möter.

– Det finns åtminstone tre viktiga fördelar med ett värnplikssystem. **Det** knyter ihop försvaret med befolkning-

kunna ta emot det stora antal värnpliktiga som allmän värnplikt genererar.

Vilken roll spelar etik och moral i Försvarmakten?

– Det som skiljer officersyrket från varje annat yrke är att officeren i vissa situationer har rätten och skyldigheten att ge order som kan leda till att människor dör och dödas. Man kan inte bortse från de här aspekterna. Det här är en fråga som har sådant djup och allvar att den måste ligga med i officersutbildningen. Och den måste finnas med i urvalet till officersyrket.

– Den som tar på sig den här yrkesrollen och väljer det här yrket måste ha en sådan resning att han eller hon också kan leva upp till de mycket svåra kraven som ställs i en krigssituation. Detta kräver att vi inom försvaret kontinuerligt *för en etik- och moraldebatt*. Jag kan konstatera, att när svenska officerare hamnat i sådana situationer att de ställts på prov i krigssituationer, har de mycket väl motsvarat våra mycket högt ställda krav i de här sammanhangen.

– Etik och moral berör mycket viktiga frågor. De måste hela tiden hållas levande i vår Försvarmakt.

Människan är och förblir den viktigaste komponenten i alla system, säger Du. Det är människan som står för överblickarna och gör bedömningarna. Hur vidgar vi vår tankeverksamhet? Kan humaniora och skönlitteratur vara en möjlig framkomstväg?

– Via vårt språk bearbetar vi vår verklighet, bygger upp vår världsbild. Vår upplevelse av världen och vårt handlande och tänkande är byggda på våra egna inre modeller. Vi måste helt enkelt skapa världen för att förstå den.

– För att utveckla sin kreativitet som officer och ledare är det inte nog med att enbart inrikta sig på sin förmåga inom ett visst fack. De vida referensramar som är nödvändiga skapas inte utan att man vidgar sina kunskaper inom flera områden. Vilka dessa områden är, är av mindre betydelse. De behöver inte ha en uppenbart naturlig koppling till ens verksamhetsområde.

– Tvärtom kan studier i "vetenskapligt avlägsna" ämnen vara mycket fruktbara för att bygga upp en kreativ fantasi. Om studier eller verksamheter av den här typen ska systematiseras inom Försvarmakten eller hur de ska bedrivas, är jag osäker på. Frågan är emellertid viktig och borde vara något för våra skolor att fundera på. ■

Det kreativa "eftersnacket".

Foto: Gösta Bolander

naturligt och riktigt. Men under den är det viktigt att man har en identitet i sitt ursprung och sin professionalism och att man känner stolthet över sin försvarsgren. Det finns ingen motsatsställning här. Det är snarare så att Armén, Marinens och Flygvapnets identitet *kompletteras* med en överordnad försvarsmaktsidentitet.

– Men lojaliteten måste vara mot Försvarmakten. Tidigare har det funnits mycket *revirtänkande* och detta måste vi *bort ifrån*. Man måste *samordna* och man måste *samverka* för att nå de operativa målen.

– Det handlar mycket om attitydfrågor. Förändringsarbete är inte lätt. Men jag har uppfattningen, att försvarrets anställda och svenska folket har en sådan öppen inställning att förändringsarbetet inte ska behöva ta alltför lång tid. Innan vi har genomfört vår omvandling och tagit den till oss som

en på ett sätt som är av största värde för förtroendet för Försvarmakten och för andan inom denna. **Det** säkerställer att den praktiska och intellektuella intelligens som finns i samhället kommer till nytta även i försvaret. **Det** är slutligen det billigaste sättet att skapa numerär. Det är en väsentlig sak även i framtiden. Vi får inte glömma bort att Sverige är ett av Europas största länder sett till ytan. Det kommer att behövas ett asevärt antal förband även i framtiden för att lösa de uppgifter som följer av vår säkerhetspolitik och av de påfrestningar som den kan utsättas för. Jag menar således, att vi kommer att behöva ett värnplikssystem även i framtiden.

– Däremot är jag inte säker på att detta kan grunda sig på allmän värnplikt på det sätt som den hittills har tillämpats. Sannolikt blir den framtida krigsorganisationen för liten för att